

museum midtjylland

KVALITETSURDERING AF

MUSEUM MIDTJYLLAND

2015

Indhold

INTRODUKTION TIL KULTURSTYRELSENS KVALITETSVURDERING	2
MUSEUM MIDTJYLLAND	4
<i>Nøgletal i 2014</i>	4
KULTURSTYRELSENS SAMLEDE VURDERING.....	5
KVALITETSVURDERINGENS FOKUSOMRÅDER	6
<i>Arbejdsgrundlag, organisation og ledelse</i>	6
<i>Ressourcegrundlag</i>	7
<i>Forskning</i>	9
<i>Formidling</i>	10
<i>Samlingsvaretagelse</i>	14
<i>Museets arbejde med fysisk planlægning</i>	17
KVALITETSVURDERINGSFORLØBET PÅ MUSEUM MIDTJYLLAND	19

INTRODUKTION TIL KULTURSTYRELSENS KVALITETSVURDERING

Kvalitetsvurderinger er en del af Kulturstyrelsens arbejde med at understøtte og kvalificere en professionel udvikling af museerne og deres opgavevaretagelse.

Kulturstyrelsen skal sikre, at museerne lever op til museumsloven samt de mål og standarder, der følger af politiske målsætninger for museumsområdet og samfundsudviklingen generelt.

Gennem de sidste ti til tolv år er der gennemført en række udredninger, analyser og undersøgelser, som på forskellig vis har sigte på udvikling af kvalitet, og som bidrager til at sætte standarder for museernes virksomhed. Det drejer sig bl.a. om udredningen om bevaring af kulturarven fra 2003 (bevaringsplanen), udredning om museernes formidling fra 2006 (formidlingsplanen), forskningsstrategien for Kulturministeriets område fra 2008, digitalisering af kulturarven fra 2008, Kulturministeriets digitaliseringsstrategi fra 2009, den internationale evaluering af den arkæologiske virksomhed fra 2010, den nationale undersøgelse af museernes brugere, Kulturministeriets anbefalinger for god ledelse af selvejende kulturinstitutioner fra 2011, Kulturministeriets udredning om fremtidens museumslandskab fra 2011 og endelig Kulturministeriets digitaliseringsstrategi fra 2012.

Disse udredninger, analyser og undersøgelser indgår i Kulturstyrelsens kvalitetsvurderinger af de statsanerkendte museer.

Læs mere om kvalitetsvurderinger på Kulturstyrelsens hjemmeside:

www.kulturarv.dk/museer/museumsdrift/kvalitetsvurdering

Kvalitetsvurderingen indeholder Kulturstyrelsens anbefalinger til museet samt en beskrivelse og vurdering af de forhold, der danner baggrund for anbefalingerne. Kvalitetsvurderingen giver museets kommunale tilskudsydere en viden om det enkelte museums virksomhed og de rammer, museet arbejder i.

Vurderingsgrundlag

Kulturstyrelsens grundlag for at kvalitetsvurdere de statsanerkendte museer består af to dele: For det første museernes indberetninger til Kulturstyrelsen, herunder bl.a. museets vedtægter, regnskab, årsberetning og arbejdsplan samt museets indberetning til Kulturstyrelsens museumsstatistik: "Danske museer i tal". Desuden indgår kvalitetsvurderingsmødet på museet med deltagelse fra museets bestyrelse og hovedtilskudsydere, der ofte er museets hjemkommune.

Der indgår tillige en ekstern sagkyndig vurdering af bevaringsforholdene for museets samling. Den sagkyndige vurdering er indhentet af museet som led i kvalitetsvurderingen.

Kulturstyrelsen vurderer på ovenstående grundlag museets opgavevaretagelse og samlede virksomhed i forhold til fire kategorier:

- Meget tilfredsstillende
- Tilfredsstillende
- Ikke helt tilfredsstillende
- Ikke tilfredsstillende

Kulturstyrelsens vurdering og anbefalinger samles i en rapport, der sendes til museet og museets hovedtilskudsyder.

Opfølgning

Museet skal inden for tre måneder efter modtagelsen af rapporten fremlægge en plan for, hvordan det vil følge op på Kulturstyrelsens anbefalinger. Kulturstyrelsen skal godkende opfølgningsplanen.

1 år efter godkendelse af opfølgningsplanen gennemføres et opfølgningsmøde mellem museet og Kulturstyrelsen. Museet skal forud for opfølgningsmødet redegøre for status i museets arbejde med opfølgningen. Kvalitetsvurderingen forventes afsluttet efter opfølgningsmødet.

MUSEUM MIDTJYLLAND

Museum Midtjylland er et statsanerkendt kulturhistorisk museum. Museet er grundlagt i 1892 i Herning. Det er senere udvidet med Frilandsmuseet, hvor der i perioden 1920-50 dels blev tilført dels opført rekonstruktioner af bygninger fra hedekulturen, med Herningsholm i 1980, Klosterlund i 1987, Textilforum i 1996 og Vester Palsgaard Skovmuseum i 2008.

Museum Midtjyllands ansvarsområde er kulturhistorie fra ældste tid til nutid (arkæologi og nyere tids kulturhistorie) i Herning Kommune og Ikast-Brande Kommune. Museet har inden for sit ansvarsområde defineret fokusområder: Hedeegnens kulturhistorie, industrisamfundets innovation samt tekstilhistorien, herunder tekstilindustriens udvikling.

Museum Midtjylland er en selvejende institution. En samdriftsaftale mellem Herning og Ikast-Brande kommuner ligger til grund for museets virksomhed. Herning Kommune er museets offentlige hovedtilskudsgiver.

Museum Midtjylland har i alt fem besøgssteder:

- Textilforum
- Frilandsmuseet
- Herningsholm
- Klosterlund Museum
- Vester Palsgaard Skovmuseum.

Museet udstiller desuden sin besættelsessamling og Evald Tang Kristensens folkemindesamling i Historiens Hus i Herning.

Det lokalhistoriske arkiv for sognene Ejstrup, Nørre Snede og Klovborg er en integreret del af museets virksomhed. Arkivet understøtter museets faglige arbejde, men arkivalierne er ikke en del af museets samling og er dermed ikke omfattet af museumslovens bestemmelser. Arkivets opgavevaretagelse indgår derfor ikke i nærværende kvalitetsvurdering.

Nøgletal i 2014

- Museum Midtjylland havde i alt 16.950 besøgende.
- Museets samlede omsætning var på 28,7 mio. kr.
- Museet rådede over 46 fastansatte årsværk, heraf 14 videnskabelige årsværk.

KULTURSTYRELSENS SAMLEDE VURDERING

Det er Kulturstyrelsens samlede vurdering, at Museum Midtjyllands opgavevaretagelse er tilfredsstillende.

Museet er midt i en omfattende transformationsproces efter en ekstern konsulentrapport fra 2010, som udtrykker skarp kritik af bl.a. museets faglige opgavevaretagelse, organisationsstruktur og ledelse. Konsulentrapporten var bestilt af museet og Herning og Ikast-Brande kommuner med henblik på en visions- og strategiplan for udvikling af det daværende Herning Museum.

Der er siden 2010 sket væsentlige ændringer på museet, herunder bl.a. ny bestyrelse, ny direktør, ny organisationsstruktur, nyt navn og logo. Hertil kommer fokusering af den faglige virksomhed på de enkelte udstillingssteder, kvalitativ udvikling af dele af den faglige opgavevaretagelse samt fastlæggelse af strategi for den samlede virksomhed. Museet har således arbejdet med bl.a. at forbedre og udvikle sin formidling, indhente efterslæb på bevarings- og registreringsområdet, højne niveauet for forskningen og kvalificere sit arbejde med den fysiske planlægning.

Der er fortsat et stort og ressourcekrævende arbejde i at implementere og realisere strategiens vision og målsætninger, særligt på formidlings- og bevaringsområdet.

KVALITETSVURDERINGENS FOKUSOMRÅDER

Arbejdsgrundlag, organisation og ledelse

Arbejdsgrundlag

Museum Midtjylland har med afsæt i sit vedtægtsbestemte ansvarsområde udarbejdet et strategisk grundlag (i form af mission og vision) samt strategi for den samlede virksomhed. Dette understøtter en fokuseret, sammenhængende og klar faglig profil for museets virke i forhold til det åbne lands kulturhistorie og tekstilhistorien fra ældste tid over nutid til fremtid. Et strategisk grundlag og en strategi, der ligger til grund og sætter retning for museets videre og omfattende transformation.

Museets mission er at belyse det åbne lands kulturhistorie i fortid og nutid med fokus på ressourceudnyttelse, at belyse tekstil, beklædning og mode i fortid og nutid med fokus på globale relationer samt at samarbejde på nye måder med museets frivillige, så de i endnu højere grad indgår som en aktiv ressource til fælles glæde.

Museets vision er at skabe et sanseligt museum både fysisk og virtuelt, at knytte bånd på tværs af fortid, nutid og fremtid med baggrund i museets forskning samt at være et dynamisk og åbent museum, der kan skabe debat og blande sig lokalt, nationalt og internationalt.

Strategien redegør for museets historik og aktuelle udfordringer, og fastlægger mål for museets organisatoriske og faglige udvikling samt delstrategier for den faglige opgavevaretagelse. Strategien er ikke sat i relation til museets ressourcegrundlag, og der foreligger (endnu) ikke en samlet prioriteret plan for strategiens implementering. Konkretisering af strategien og delstrategiernes mål er under udarbejdelse.

Organisation

Museet har i 2015 etableret en matrixorganisation med henblik på at sikre sammenhæng i den faglige opgavevaretagelse og optimal udnyttelse af ressourcer og kompetencer på tværs af organisationen. Matrixorganisationen går på tværs af de eksisterende afdelinger, som omfatter arkæologi og nyere tid – sidstnævnte opdelt i tekstilindustrihistorie og det åbne lands kulturhistorie – med hver sin afdelingsleder. Med den nye matrixorganisation er der udpeget en formidlingschef, forskningschef, samlingschef og registreringschef. Hertil kommer stabsenheder for hhv. bygninger og teknik samt økonomi, drift og administration. Hovedparten af det faglige personale er samlet i museets nye administrationslokaler på Textilforum. Museet oplyser, at den nye struktur ikke er helt implementeret i praksis endnu.

Museet har tre museumsforeninger; Herning Museumssamfund, Klosterlund Museumsforening samt Støtteforeningen Vester Palsgaard Skovmuseum. Tilsammen havde museumsforeningerne 800 medlemmer i 2014. De tre foreninger er samlet i et fælles repræsentantskab for museet, som har to medlemmer i museets bestyrelse.

Hertil kommer et stort antal frivillige organiseret i forskellige laug og netværk tilknyttet museets forskellige afdelinger/besøgssteder og under ledelse af museets faginspektører.

Museet er medlem af relevante kulturhistoriske foreninger og organisationer, herunder ICOM, Organisationen Danske Museer (ODM).

Ledelse

Museum Midtjyllands daglige ledelse (direktion) består af museumsdirektøren, fire afdelingschefer og en regnskabschef.

Der er i 2011 sket en professionalisering af museets bestyrelse med ændret sammensætning og størrelse (fra 12 til syv medlemmer) på baggrund af Kulturministeriets anbefalinger til ”God ledelse i selvejende kulturinstitutioner”.

Bestyrelsen består af to kvinder og fem mænd. Gennemsnitsalderen er 61 år. Bestyrelsen er sammensat af en repræsentant fra hver af de to kommuners byråd, et medlem udpeget af Regionsrådet for Region Midtjylland, et medlem udpeget af Dansk Mode & Textil, to medlemmer valgt fra Repræsentantskabet for Museum Midtjylland samt en medarbejderrepræsentant. Alle medlemmer er ifølge museet udpeget på baggrund af særlige professionelle kompetencer. Der er ikke opstillet særlige kompetencekriterier for medlemmernes udpegning – bortset fra ønsket om, at de to byrådsmedlemmer vælges fra det relevante ressortudvalg (kultur). Museet oplyser, at bestyrelsen årligt evaluerer sit arbejde og fremdriften i museets strategi og mål.

Det er meget tilfredsstillende:

- at museet har et veldefineret ansvarsområde med en fokuseret, sammenhængende og klar faglig profil.
- at museet har formuleret mission, vision og strategi for den samlede virksomhed, der understøtter museets fokus og faglige profil, og at konkretisering af strategien og delstrategiernes mål er under udarbejdelse.

Det er tilfredsstillende:

- at museet har etableret en organisationsstruktur, der sikrer faglig sammenhæng og kompetencemæssig udnyttelse på tværs af organisationen, om end strukturen i praksis endnu ikke er helt på plads.
- at der er sket en professionalisering af museets bestyrelse.

Kulturstyrelsen anbefaler:

- at museet prioriterer at få udarbejdet/færdiggjort en samlet plan for strategiens implementering, herunder konkretisering af strategien og delstrategiernes mål. Implementeringsplanen bør afstemmes efter museets økonomiske og personalemæssige ressourcer og prioriteres herefter.
- at museet hurtigst muligt får implementeret den ønskede organisationsstruktur.
- at museets bestyrelse til stadighed evaluerer sit arbejde og drøfter sin kompetencesammensætning i lyset af Kulturministeriets anbefalinger til god ledelse i selvejende kulturinstitutioner.

Ressourcegrundlag

Økonomi

Museets samlede indtægter i 2014 var på 28,7 mio. kr. Indtægterne fordeler sig således:

Tilskud fra staten	2,1 mio. kr.
Tilskud fra kommuner	6,0 mio. kr. (heraf 1,9 fra Ikast-Brande og 4,1 fra Herning)
Ikke-offentlige tilskud	1,7 mio. kr.

Egen indtjening	2,6 mio. kr. (entré, café & butik)
Refusion for arkæologi	16,3 mio. kr.

I 2014 havde museet et overskud på 2,1 mio. kr., likviditet på 4,9 mio. kr. samt en egenkapital på 6,9 mio. kr., hvoraf knap 5 mio. kr. udgør henlæggelser til implementering af museets vision. Museets egenindtjening og ikke-offentlige tilskud udgør tilsammen ca. 15 % af museets indtægter.

Udgangspunktet for de kommunale tilskud er fastlagt i samdriftsaftalen mellem de to kommuner om drift af museet. Ud over de kommunale driftstilskud yder begge kommuner i forskelligt omfang tilskud til museets projekter samt afholder udgifter til husleje og bygningsvedligehold, der således friholder museet fra disse udgifter.

Bygninger

Museet råder over seks bygninger/bygningskomplekser til udstillinger, administration, magasiner mv. Én bygning (Herningsholm) er fredet. Textilforum er en del af Tekstilbyen Herning, som er udpeget som nationalt industriminde. Museet lejer sig ind i alle bygninger. Bygningerne i Frilandsmuseet er ejet af Herning Kommune. Bygningskomplekserne om Klosterlund og Vester Palsgaard er ejet af hhv. Ikast-Brande Kommune og staten (Naturstyrelsen), Textilforum og Herningsholm er fondsejet, og magasinbygningen i Kollund er privatejet. Museet har på forskellige vilkår, herunder bl.a. afholdelse af udgifter til drift og indvendig vedligeholdelse, brugsretten over disse bygninger/bygningskomplekser. Hele museets bygningsmasse fremstår generelt vedligeholdt. Museets frivillige bidrager i stort omfang til vedligeholdelsesopgaven.

Museet har – grundet de mange forskellige ejere – ikke en prioriteret plan for den samlede bygningsmasses vedligeholdelse.

Museets udgifter til husleje, vedligehold og bygningsdrift udgjorde i 2014 ca. 2,3 mio. kr. svarende til ca. 8 % af de samlede udgifter.

Museet har på baggrund af den eksterne konsulentrapport fra 2010 gennemgået den samlede bygningsmasse og foretaget vurdering og prioritering af de enkelte besøgssteders anvendelse og betydning for det samlede museums videre udvikling. Museet traf i denne forbindelse beslutning om at frasælge et bygningskompleks i Herning (det tidligere Herning Museum i Museumsgade). Bygningskomplekset er købt/overtaget af Herning Kommune. Bygningskomplekset, som ligger i sammenhæng med museets Frilandsmuseum, er ved at blive indrettet til Historiens Hus, der skal rumme forskellige foreninger samt udstilling af dele af museets samling.

Museet er bevidst om, at der fortsat er et væsentligt økonomisk, administrativt og ledelsesmæssigt ressourcetræk ved at opretholde seks bygninger/bygningskomplekser, men finder, at de alle bidrager til at understøtte museets strategi, organisation og faglige fokus.

Personale

Museum Midtjylland rådede i 2014 over i alt 46 fastansatte årsværk, heraf 14 videnskabelige årsværk – to med ph.d.-grad (begge inden for arkæologi). Hertil kommer 14 tidsbegrænsede årsværk, hvoraf de 12 er videnskabelige årsværk. Museet anslår, at ca.10 årsværk blev udført af frivillige i 2014. Mange af disse har relevant professionel faglig baggrund i forhold til de aktiviteter, de indgår i.

Museet har fokus på kompetenceudvikling af sine medarbejdere og er pt ved at rejse finansiering til en ph.d. til en af de fastansatte medarbejdere inden for nyere tids kulturhistorie.

Det er meget tilfredsstillende:

- at de kommunale tilskudsydere har en formaliseret aftale om det kommunale tilskud til museet, så museet har sikkerhed i økonomien i en flerårig periode.
- at museet har et bæredygtigt økonomisk ressourcegrundlag, herunder med væsentlige og stabile kommunale tilskud samt friholdelse for udgifter til husleje, bygningsvedligehold mv.
- at knap halvdelen af museets medarbejdere (fastansatte og tidsbegrænsede) har relevant videnskabelig baggrund i forhold til museets ansvarsområde, heraf to på ph.d. niveau.
- at museet har et stort antal frivillige, som bidrager til museets aktiviteter og opgaver.

Det er tilfredsstillende:

- at museet kun bruger ca.8 % af sit budget på bygningsdrift og vedligehold set i lyset af bygningsmassens omfang, og at kommunerne og de øvrige ejere også påtager sig en del af vedligeholdelsesopgaven.
- at museet har gennemgået og forholdt sig til den samlede bygningsmasses betydning og anvendelse i forhold til museets virke og på denne baggrund foretaget prioriteringer.
- at museet har fokus på kompetenceudvikling af sine medarbejdere, og at der arbejdes på, at der også inden for nyere tids kulturhistorie vil være en fastansat medarbejder på ph.d. niveau.

Det er ikke helt tilfredsstillende:

- at museet ikke har en prioriteret plan for bygningsmassens vedligeholdelse.

Kulturstyrelsen anbefaler:

- at museet i dialog med de forskellige bygningsejere udarbejder en langsigtet prioriteret plan for den samlede bygningsmasses vedligeholdelse.

Forskning

Museet er forpligtet til at forske inden for sit ansvarsområde og stille sin viden til rådighed for omverdenen.

Til brug for Kulturstyrelsens vurdering af museets forskning har museet udarbejdet en fortegnelse over sin vidensproduktion inden for ansvarsområdet i perioden 2012-2015. Oversigten indeholder såvel forskningspublikationer, som rapporter, anmeldelser og populærvidenskabelig formidling – i alt ca. 100 arbejder. 16 af publikationerne kan karakteriseres som forskning efter det almene forskningsbegreb,

heraf 14 inden for arkæologi og to inden for nyere tids kulturhistorie. Der er hovedsagelig tale om forskningsartikler, der er publiceret i fagfællebedømte medier nationalt og internationalt.

Museet indgår i stort omfang i relevante faglige netværk og samarbejder med andre museer, universiteter og andre vidensinstitutioner nationalt og internationalt om sin forskning.

Museets delstrategi for forskning indeholder målsætninger for forskningens organisering, produktion og fokus, publicering, samarbejde samt forskningstid til og kompetenceudvikling af museets medarbejdere. Museet er i gang med at konkretisere delstrategiens målsætninger i en implementeringsplan.

Forskningsindsatsen evalueres internt i de faglige afdelinger.

Det er meget tilfredsstillende:

- at museet producerer forskning i henhold til det almene forskningsbegreb inden for hele sit ansvarsområde, og som publiceres i fagfællebedømte medier nationalt og internationalt.
- at museet i stort omfang indgår i netværk og samarbejder med relevante partnere i ind- og udland om sin forskning.

Det er tilfredsstillende:

- at museet har en forskningsstrategi med målsætninger for forskningens organisering, produktion, publicering mv. samt for forskningstid og kompetenceudvikling, og at museet er i gang med at udforme en implementeringsplan herfor.

Det er ikke helt tilfredsstillende:

- at museet i perioden 2012-15 kun har publiceret to fagfællebedømte forskningsartikler inden for nyere tids kulturhistorie.

Kulturstyrelsen anbefaler:

- at museet prioriterer at øge forskningsindsatsen inden for nyere tids kulturhistorie.
- at museet supplerer sin implementeringsplan for forskningsindsatsen med henblik på at sikre, at museets forskning publiceres i differentierede typer af publikationer.
- at museet i sin interne evaluering af forskningsindsatsen også overvejer ressourceforbruget i forhold til udbyttet af museets populærvidenskabelige vidensproduktion.

Formidling

Museum Midtjylland er forpligtet til at formidle sit ansvarsområde for offentligheden. Gennem formidling bringer museet sin forskningsbaserede viden i spil i forhold til borgerne og det omgivende samfund.

Museum Midtjylland har en omfattende og varieret formidling på og uden for museets besøgssteder rettet mod forskellige brugergrupper. Formidlingen tager afsæt i fem besøgssteder – to i Ikast-Brande Kommune og tre i Herning Kommune. Formidlingen sker gennem udstillinger, byvandring, guidede ture i landskabet (kulturhistorisk, naturhistorisk/naturvejledning), undervisning, tilbagevendende sæsonbestemte arrangementer, værkstedsdage, cykelture, omvisninger, levendegørelse (fx demonstration af historisk håndværk, industri og håndarbejde), foredrag, årsprogram-folder, publikationer samt via hjemmeside, apps/Digitale Tråde, sociale medier mv.

Museet har fastansatte medarbejdere med kompetencegivende uddannelser inden for formidling, og museet indgår i stort omfang i relevante faglige netværk og samarbejder med andre museer, institutioner, foreninger og turistbranche om sin formidling.

Museet er midt i en større transformationsproces, der bl.a. indebærer nyudvikling af alle museets udstillinger med afsæt i de fem besøgssteder. Som led i den eksterne konsulentundersøgelse i 2009 og 2010 blev der rejst væsentlig kritik af museets udstillinger, herunder for manglende faglige fokusering (tematisk linje), udvikling og fornyelse. Derimod fik museet ros for sine formidlingsaktiviteter og arrangementer. Undersøgelsen var baseret på interviews med interne og eksterne interessenter.

For at imødegå kritikken har museet i sin mission, vision, strategi og delstrategi for formidling fastlagt og formuleret udviklingsmål for en fokuseret, sammenhængende og klar faglig profil for museet. Det faglige fokus på det åbne lands kulturhistorie og tekstilhistorien sikrer sammenhæng mellem museets enkelte besøgssteder og en tværfaglig og sammenhængende rød tråd fra ældste tid til i dag.

Besøgsstederne Klosterlund og Vester Palsgaard skal være omdrejningspunkt for museets formidling af det åbne lands kulturhistorie, herunder om hhv. arkæologi, arkæologiske udgravninger, ressourceudnyttelse, tørveindustri, hedebrug mv. samt skovbrug, plantager, skovridder- og skovdistriktshistorie mv. Besøgsstederne Herningsholm, Frilandsmuseet og Textilforum skal være omdrejningspunkt for formidling af tekstilhistorien, herunder fra herregårdens historie ifht. den spirende tekstilindustri og godsernes rolle i feudalsamfundet, over bondesamfundet med strikkehåndværk, bindestueliv og kræmmermentalitet, til nyere tids tekstilindustri, tekstile håndværk, mode og design. Som grundlæggende greb skal der hvert sted med afsæt i museets samling formidles på tværs af forhistorie og nyere tids kulturhistorie.

Der foreligger ikke en prioriteret plan for implementering af den samlede nyudvikling af museets udstillinger. Implementeringen er igangsat, men er langt fra i mål, og den er kun finansieret for enkelte delelementers vedkommende.

Museet har først og fremmest fokus på at realisere nyudviklingen af Textilforum. Museet har med professionel assistance fra bl.a. Dansk Bygningsarv, arkitekter, grafikere, udstillingsdesignere mv. samt input fra interessenter og brugere udarbejdet forretningsplan, udstillingsprospekt, sponsormateriale mv. for udvikling af det nye Textilforum. Det samlede projekt er budgetteret til knap 60 mio. kr., hvoraf en tredjedel er tilvejebragt. Museet har igangsat forberedelser til den nye udstilling, herunder bl.a. produktion af film og interviews. Som pilotprojekt har museet i lille skala nyudviklet og -opstillet en delmængde

de af den kommende udstilling, hvor museet med afsæt i gravfundet af Hammerum-pigen og med brug af tidssvarende og varierende formidlingsformer formidler tekstilhistorie fra oldtid til nutid med brugerinddragende elementer, rekonstruktioner, perspektivering, formidling af fundbearbejdning mv. I det øvrige nuværende Textilforum formidles tekstilindustri, mode og design gennem bl.a. fungerende maskiner og arbejdende værksteder bemandet med frivillige (tidligere ansatte ved tekstilfabrikken), ny opstillede særudstillinger i samarbejde med Designskolen, modeopvisninger samt en lang række læringsforløb for både børn og voksne.

Hvad angår museets øvrige besøgssteder er implementering og nyudvikling delvist i gang. På Frilandsmuseet formidles i autentiske miljøer og gennem levendegørelse hedebrugets bygningskultur, håndværk og uldproduktion/hosebinderi. En udstilling af Inge Aagaard Faurtofts dukkeæskeserier er under genopbygning. Herningsholm har de seneste år kun været åbent på efterspørgsel. Her formidles museets Blichersamling og herregårdshistorien. Der er tale om traditionel formidling af genstande i montre, tekstplancher og interiører. Museet har i 2014 og 2015 eksperimenteret med forskellige typer af arrangementer og tilbud – bl.a. velser, koncerter mv. Nyudvikling af formidlingen er ikke igangsat. Klosterlund er under ombygning med henblik på ny opstilling af udstillinger, og har derfor været lukket i den sidste del af 2015 bortset fra udendørs aktiviteter og formidling i det omkringliggende landskab. Der foreligger endnu ikke prospekt for de nye udstillinger på Klosterlund. På Vester Palsgaard er der i 2014 ny opstillet en udstilling af den kulturhistoriske egnssamling fra det gamle Nørre Snede Kommune. Udover at formidlingen er traditionel med sparsom brug af nye medier og formidlingsformer, afspejler udstillingen alene en lille del af museets ansvarsområde og uden perspektivering. Udstillingen synes heller ikke at følge intentionen i museet mission, vision og strategi. Herudover er der en plancheudstilling om skovbrug, plantagehistorie og Hedeselskabets virke samt en ældre og stort set uformidlet interiørudstilling om skovridderboligen. I to uopvarmede ladelignende længer er der udstillet skovbrugsmaskiner uden nogen form for formidling – en form for åbne magasiner. Implementering af nyudviklingen er ikke påbegyndt.

Museets formidling varierer således væsentligt i kvalitet fra helt uformidlede udstillinger i uegnede og uacceptable lokaler, over traditionel genstands- og interiørudstillinger med sparsom tekstformidling på plancher, til formidling gennem levendegørelse, interaktivitet og brugerinddragende hands-on aktiviteter og brug af nye medier. Museet har fokus på i den videre transformationsproces at inddrage brugere og interessenter i udviklingen af nye udstillinger og formidlingsaktiviteter.

Hvad angår undervisning har museet udviklet differentierede tilbud, materialer, læringsforløb mv. til brug for såvel før- og grundskole niveau som til ungdomsuddannelsesniveau og videregående uddannelsesniveau. Undervisningstilbud til før-, grundskole og ungdomsuddannelser er koordineret med trinmål og lærerplaner og offentligt tilgængelige på museets hjemmeside samt på materialeplatformen. Museet har skriftelige samarbejdsaftaler med undervisningssektoren (både skoler, gymnasier og uddannelsesinstitutioner). Som forsøgsordning har museet i 2015 indgået aftale med Herning Kommune om transport af skoleelever til museet.

I 2014 blev museets undervisningstilbud benyttet af 20 hold fra daginstitutioner, 30 grundskoleklasser, 6 klasser fra ungdomsuddannelserne, 4 hold fra andre uddannelser, og museet vejledte 15 elever/studerende i forbindelse med projektarbejde.

I 2014 havde museet 16.950 brugere på museets besøgssteder. Museet havde desuden 700 deltagere til arrangementer på andre steder end museets adresser. Antallet af besøgende på museets udstillingssteder varierede i 2014 fra 200 på Herningsholm, 1.150 på Herning Museum/Frilandsmuseet, 3.300 på Vester Palsgaard, 4.000 på Textilforum og 8.300 på Klosterlund.

Museet havde 150.000 unikke besøg på museets hjemmeside i 2014.

Museet har ikke deltaget i Den Nationale Brugerundersøgelse siden 2010.

Det er meget tilfredsstillende:

- at museet har en omfattende og varieret formidling på og uden for museets besøgsadresser, at museet i stort omfang indgår i relevante faglige netværk og samarbejder om sin formidling og har fastansatte medarbejdere med formidlingskompetencer.
- at museet har undervisningstilbud til alle niveauer, der er koordineret med lærerplaner og trinmål, og skriftlige samarbejdsaftaler med undervisningssektoren.

Det er tilfredsstillende:

- at museet på baggrund af sin strategi og delstrategi for formidling har påbegyndt implementering af den samlede transformation og nyudvikling af museets udstillinger - om end der fortsat ligger et væsentligt og ressourcekrævende arbejde i finansiering og realisering.
- at museet arbejder med inddragelse af brugere og interessenter i udviklingen af museets nye udstillinger og formidlingsaktiviteter.

Det er ikke helt tilfredsstillende:

- at museet ikke har en prioriteret plan for implementering af den samlede nyudvikling af museets udstillinger.

Det er ikke tilfredsstillende:

- at museets formidling varierer så meget i kvalitet, herunder at museet har helt uformidlede udstillinger i uegnede lokaler.
- at museet ikke har deltaget i den nationale brugerundersøgelse siden 2010.

Kulturstyrelsen anbefaler:

- at museet udarbejder en prioriteret plan for implementering af nyudviklingen af museets udstillinger.
- at museet i det videre arbejde med ny opstilling af udstillinger holder fast i museets strategi, herunder intentionerne om faglig fokusering, tværfaglighed, perspektivering mv.
- at museet overvejer ressourceforbruget og særligt signalværdien i at opretholde åbne udstillinger af den karakter, der findes i særligt længerne på Vester Palsgaard.

- at museet prioriterer fremadrettet at deltage i den nationale brugerundersøgelse med henblik på systematisk indsamling af viden om museets brugere og deres vurdering som grundlag for udvikling af museets formidling.

Samlingsvaretagelse

Indsamling

Museet er forpligtet til systematisk at indsamle genstande, præparater, værker og anden dokumentation inden for sit vedtægtsbestemte ansvarsområde. Indsamlingen skal være baseret på en aktiv, men restriktiv praksis, der udspringer af museets forskning.

Museets samling omfatter i alt 63.463 inventarnumre. Inden for arkæologi dækker samlingen særligt stenalder, bronzealder og jernalder. Inden for nyere tids kulturhistorie dækker samlingen hovedsagelig tekstil, mode, beklædning, hedebrug, tørveindustri og skovbrug samt Blicher. Hertil kommer samlinger om besættelsen og folkemindesamleren Evald Tang Kristensen mv.

I 2014 indsamlede museet 4.107 genstande med afsæt i museets forskning.

Museet har udarbejdet delstrategier for indsamling af hhv. arkæologi og nyere tids kulturhistorie. Museet har desuden retningslinjer for modtagelse og indkomst.

Museet oplyser, at det koordinerer sin indsamling med de øvrige statslige og statsanerkendte museer.

Registrering og indberetning

Museet er forpligtet til at registrere sin samling. Museet er også forpligtet til at indberette sin kunst- og kulturhistoriske samling til de centrale kulturarvsregistre: Museernes Samlinger og Kunstindeks Danmark (KID). Registreringen skal ske efter fastlagte standarder, der muliggør udveksling af data nationalt og internationalt. Museet er ligeledes forpligtet til at indberette oplysninger til det centrale register over arkæologiske lokaliteter og fundsteder (Fund og Fortidsminder).

98 % af Museum Midtjyllands samling er registreret i Regin. 70 % er indberettet til de centrale kulturarvsregistre. Museet har således både et mindre registreringsefterslæb og et betydeligt indberetningsefterslæb i forhold til den aftale, der er indgået med Kulturstyrelsen om, at registrerings- og indberetningsefterslæbet skal være tilendebragt inden den 31. december 2015. Museet oplyser, at det har fokus på problemstillingen, og at der er afsat ekstra ressourcer til at indhente efterslæbet med henblik på at blive ajour i løbet af 2016.

For så vidt angår museets indberetning til Fund og Fortidsminder henvises til afsnittet om museets arbejde med fysisk planlægning.

Museet råder over personale med relevante registreringskompetencer, og museet har nedskrevne retningslinjer og procedurer for registrering, der bl.a. sikrer dokumentation af museets registreringspraksis samt registrering af den faglige begrundelse for indsamlingen. Museet har dokumenteret sin registreringshistorik.

Bevaring

Museet er forpligtet til at bevare sin samling for eftertiden. Bevaringsarbejdet består af såvel en præventiv som udbedrende indsats prioriteret i forhold til samlingens forsknings- og formidlingsmæssige værdi. Bevaring omfatter museets opbevaring, sikring, tilsyn og konservering af samlingerne.

Museets samling er placeret i museets udstillinger og på fem magasinlokaliteter – tre i forbindelse med hhv. Klosterlund, Vester Palsgaard og Textilforum samt ét i Nørre Snede og ét i Kollund.

Samlingen er endnu ikke forenet i én samling, men har frem til 2012 været placeret i udstillinger og magasiner i tilknytning til de forskellige besøgssteder, som museet er udvidet med gennem tiden. Museet har i 2012 indledt en samlet proces for gennemgang, flytning og forening af samlingen. Processen har hidtil resulteret i bl.a. leje og indretning af klimastyret magasinlokalitet i Kollund i samråd med Konserveringscenter Vest. Gennemgang og flytning af hele den arkæologiske samling til det nyindrettede magasin i Kollund. Gennemgang, flytning og samling af museets tekstilsamling i magasinet på Textilforum. Afvikling af et uegnet magasin i Bording, oprydning, udskillelse fra samlingen og div. bevaringsmæssige forbedringstiltag i maskinmagasinet på Textilforum samt i nogle af museets udstillinger. Museet arbejder fortsat systematisk og målrettet på at afvikle uegnede magasiner på Klosterlund, Vester Palsgaard og Nørre Snede. Museet forventer at have tilendebragt opgaven inden udgangen af 2016. Museet oplyser, at det har sikret sig mulighed for at leje endnu en magasinhal i Kollund, såfremt der ikke er tilstrækkelig kapacitet i de eksisterende nyindrettede magasinhaler til at rumme samlinger fra de magasiner, der skal afvikles.

Kulturstyrelsen finder, at det igangsatte arbejde er absolut nødvendigt. Dels med henblik på at forene og skabe et samlet overblik over særligt samlingen inden for nyere tids kulturhistorie. Dels i lys af meget kritiske bevaringsforhold særligt på magasinerne på Klosterlund, Vester Palsgaard og Nørre Snede.

Konserveringscenter Vest har i september/oktober 2015 som led i kvalitetsvurderingen foretaget en vurdering af klima og bevaringsforhold ved museets udstillinger og magasiner. Konserveringscenteret konkluderer bl.a. at samlingen opbevares under meget varierede forhold.

For så vidt angår museets udstillinger konstaterer konserveringscenteret bl.a., at der i visse udstillinger er alvorlige problemer med belysningen (særligt Textilforum og Vester Palsgaard), at der ikke foretages kontinuerlige målinger af klimaet noget sted, og at klimaet er særlig kritisk i de helt uklimatiserede udstillinger på Frilandsmuseet, Klosterlund og Vester Palsgaard, hvor der også er spor efter dyr og skadedyr. Der er tillige konstateret mølangreb i museets uldprøvesamling samt skimmel i et kælderrum på Textilforum. Endelig peger Konserveringscenteret på visse sikringsproblemer samt svingende rengøringsniveau.

Hvad angår museets magasiner konstaterer konserveringscenteret bl.a., at der heller ikke på magasinerne foretages kontinuerlige målinger af klimaet, at forholdene generelt er tilfredsstillende på tekstilmagasinet og i det nyindrettede magasin i Kollund, og at der er visse problemer med rengøringsniveauet og vandførende rørinstallationer i maskinmagasinet på Textilforum. Værst og meget kritisk står det til på magasinerne på Klosterlund, Vester Palsgaard og Nørre Snede, hvor der er problemer med klimaet og alvorlige problemer med skadedyr, sikring, rengøring og tilgængelighed.

Museet har på baggrund af den konserveringsfaglige vurdering gennemført tiltag for udbedring af visse særligt kritiske forhold, herunder bl.a. ifht. uldsamlingen og skimmel i kælderrummet på Textilforum.

Af museets skønsmæssige indberetning til den museumsfaglige statistik, Danske Museer i Tal, fremgår det om samlingens bevaringstilstand i 2014, at 75 % var i formidlingseget tilstand, 15 % var i stabiliseret tilstand, 8 % var i behandlingskrævende tilstand og 2 % var i svært skadet tilstand. Dette skøn synes dog ikke at harmonere med Konserveringscenterets vurdering af samlingens bevaringstilstand på baggrund af stikprøver fra nogle af museets magasiner.

Museet har hverken en samlingsrelateret beredskabsplan/værdiredningsplan eller en samlet prioriteret bevaringsplan.

Det er tilfredsstillende:

- at museet har udarbejdet delstrategier samt retningslinjer og procedurer for sit indsamlingsarbejde, der sikrer og udmønter sig i en aktiv og faglig reflekteret indsamlingspraksis inden for ansvarsområdet, og at museet koordinerer sin indsamling med andre museer.
- at museet sikrer god registreringspraksis gennem uddannet personale og nedskrevne retningslinjer/procedurer for registreringsarbejdet, samt at museet dokumenterer sin egen registreringshistorik.
- at museet systematisk og målrettet arbejder på at sikre overblik over og forbedre bevaringsforholdene for samlingen.

Det er ikke helt tilfredsstillende:

- at museet hverken har en beredskabsplan/værdiredningsplan eller en prioriteret bevaringsplan.

Det er ikke tilfredsstillende:

- at museet mangler at indberette 30 % af samlingen til de centrale kulturarvsregistre, og at museet således ikke lever op til aftalen med Kulturstyrelsen om at være ajour med registrerings- og indberetningsarbejdet inden udgangen af 2015.
- at museet har alvorlige problemer med bevaringsforholdene i såvel udstillinger som magasiner, herunder særlige kritiske forhold i relation til skadedyr, sikring, klima, belysning, rengøring og tilgængelighed.
- at der ikke er systematiske målinger af lys, klima og skadedyr i museets magasiner og udstillinger.

Kulturstyrelsen anbefaler:

- at museet prioriterer og afsætter nødvendige ressourcer til at få afviklet sit registrerings- og indberetningssefterslæb hurtigst muligt i løbet af 2016.
- at museet fortsætter det igangsatte arbejde med gennemgang, flytning og forening af samlingen, herunder prioriterer at få afviklet de kritiske og uegnede magasiner på Klosterlund, Vester Palsgaard og Nørre Snede.
- at museet med afsæt i den konserveringsfaglige udtalelse dels udarbejder en prioriteret bevaringsplan for såvel den præventive som udbedrende bevaringsindsats, dels en beredskabsplan, og dels foretager nødvendige bevaringsmæssige forbedringer i blivende udstillinger og magasiner, herunder installering af nødvendige dataloggere som forudsætning og grundlag for det videre bevaringsarbejde.

Museets arbejde med fysisk planlægning

De statsanerkendte kulturhistoriske museer skal gennem samarbejde med plan- og fredningsmyndighederne arbejde for, at væsentlige bevaringsværdier sikres for eftertiden.

Museet varetager inden for sit ansvarsområde opgaver i henhold til museumslovens kapitel 8 inden for såvel arkæologi som nyere tids kulturhistorie. Museet bidrager i samarbejde med Herning og Ikast-Brande kommuner med at udpege, undersøge, dokumentere og sikre bevaringsværdier som led i kommunernes fysiske planlægning.

Samarbejdet er ikke formaliseret, men foregår – i forhold til arkæologien – efter en god praksis med de relevante forvaltninger (plan, teknik), hvor museet inddrages tidligt (planlægningsfasen) i planprocesser. Med hensyn til kapitel 8 arbejdet inden for nyere tids kulturhistorie inddrages museet rettidigt i kommunens planarbejde og får løbende besked om nedrivninger, ombygninger mv. Museet oplever dog, at kommunerne ikke altid følger museets indstilling. Museet har foretaget registrering af kulturmiljøer i samarbejde med planafdelingen i Herning Kommune. Kortlægningen skal videreføres i Ikast-Brande Kommune.

Museum Midtjylland har en god praksis i varetagelsen af de administrative forhold omkring den arkæologiske virksomhed, herunder indsendelse af fagligt velbegrundede budgetter. Museet har udarbejdet administrationsstrategi for forvaltning af kapitel 8 arbejdet for arkæologi samt strategier og retningslinjer for det museumsfaglige arkæologiske arbejde.

I 2014 gennemførte Museum Midtjylland 18 større forundersøgelser og 7 undersøgelser, heriblandt undersøgelser knyttet til motorvejsprojektet mellem Herning og Holstebro, der er blandt landets største anlægsprojekter. Museets arbejde hermed er meget ressourcekrævende og vil strække sig ind i 2016.

Museet er fagligt aktiv - bl.a. gennem afholdelse og deltagelse i konferencer, symposier, temamøder mv. samt deltagelse i relevante faglige netværk. Museet bidrager desuden til metodeudvikling på det naturvidenskabelige felt – geomagnetisme – i samarbejde med Moesgård Museum. Museet har haft et løbende forskningsafkast af den arkæologiske virksomhed og et løbende og differentieret formidlingsafkast, herunder åbne udgravninger, udstillinger af aktuelle fund, artikler, nyheder og videoer på hjemmesiden, i pressen, på sociale medier mv.

Museet er ajour i forhold til bygherrerapporter og videnskabelige beretninger over gennemførte arkæologiske undersøgelser. Museet er ligeledes ajour med registrering og indberetninger af fundsteder til det centrale register Fund- og Fortidsminder efter Kulturstyrelsens retningslinjer herfor undersøgelser, herunder med fyldige beskrivelser af undersøgelsesresultaterne. Museet skal dog være opmærksom på også at sikre nødvendig opdatering af fund og fundkomplekser i databasen.

Det er meget tilfredsstillende:

- at museet har god administrativ praksis, høj faglig aktivitet og deltagelse, bidrager til metodeudvikling samt har løbende forsknings- og formidlingsafkast af den arkæologiske virksomhed.
- at museet er ajour med både bygherrerapporter, beretninger og indberetninger til Fund & Fortidsminder og har udarbejdet strategier mv. for sit kapitel 8 arbejde.

Det er tilfredsstillende:

- at museets samarbejde med kommunerne er velfungerende efter en praksis, hvor museet inddrages tidligt i planprocesser.

Kulturstyrelsen anbefaler:

- at museet i dialog med de to kommuner får etableret bedre og mere formaliseret praksis om kapitel 8 arbejdet inden for nyere tids kulturhistorie.
- at museet får opdateret sine registreringer i Fund- og Fortidsminder med oplysninger om fund og fundkomplekser.

KVALITETSVURDERINGSFORLØBET PÅ MUSEUM MIDTJYLLAND

Kvalitetsvurderingsbesøget på Museum Midtjylland fandt sted den 30. november-1. december 2015.

Fra museets bestyrelse deltog:

- Marianne Bjørn, formand, udpeget af Herning Kommune
- Ove Nørholm, næstformand, udpeget af Region Midtjylland
- Kaare Gravesen, medlem af bestyrelsen, udpeget af Ikast-Brande Kommune
- Poul Boll, medlem af bestyrelsen, udpeget af Dansk Mode og Tekstil
- Leif Thykjær, medlem af bestyrelsen, udpeget af Museumsforeningerne i Ikast-Brande Kommune
- Henning Pedersen, medlem af bestyrelsen, udpeget af museumsforeningerne i Herning Kommune
- Martin Winter Olesen, museumsinspektør, personalerepræsentant.

Fra kommunerne deltog:

- Johs. Poulsen, formand for Kultur- og fritidsudvalget, Herning Kommune
- Helle Mathiassen, formand for Kultur- og fritidsudvalget, Ikast Brande Kommune
- Morten Koppelhus, kultur- og fritidschef, Herning Kommune
- Martin Lundsgaard-Leth, kultur- og biblioteksleder, Ikast-Brande Kommune
- Anette Overgaard, kulturkonsulent, Herning Kommune
- Marie Louise Birch-Jensen, kulturkonsulent, Ikast-Brande Kommune.

Fra museet deltog:

- Tinna Møbjerg, museumsdirektør
- Søren Toftgaard Poulsen, registreringschef, afdelingsleder for Vester Palsgaard og Klosterlund
- Kristine Holm Jensen, formidlingschef, afdelingsleder nyere tid
- Jesper Meyer Christensen, samlingschef, inspektør for nyere tid
- Constanze Rassmann, forskningschef, afdelingsleder arkæologi
- Jane Skriver, regnskabschef.

Fra Kulturstyrelsen:

- Berit Fruelund Kjærside, specialkonsulent
- Kathrine Lehmann, chefkonsulent.

I forbindelse med besøget blev alle museets besøgssteder og magasiner besigtiget.